

Målgruppe: 4. – 6. klasse

Kampen om magten

Fagområder: Historie, dansk og kristendomskundskab

Kort beskrivelse: *Kampen om magten* er tre individuelle undervisningsforløb uden museumsunderviser med dertilhørende undervisningsmaterialer. Forløbenes omdrejningspunkt er Hvideslægten og Valdemarslægten i perioden 1100-1250 med særligt fokus på magtbegrebet i fortid og nutid samt den tidlige statsdannelse i Danmark. Forløbene foregår i kulturlandskabet i enten Kalundborg, Ringsted og Sorø, hvor eleverne får et indblik i de spor som de to slægter har efterladt sig. Kulturbussen bestilles til forløbet og kører klassen fra skolen og rundt i landskabet på den valgte rute i sporene på de to slægter.

5. kl. fra Kirke Helsing Skole i Kalundborg Kommune lavede skuespil og film som et projektarbejde. Foto: Museum Vestsjælland.

Praktiske oplysninger

Kampen om magten indeholder tre individuelle heldagsforløb, der bestilles med Kulturbussen. Til forløbene findes et læsehæfte *Kampen om magten* og et elevhæfte *På jagt efter middelalderen i Vestsjælland*, som eleverne skal bruge undervejs i kulturlandskabet samt til forberedelse- og efterbearbejdning af besøget.

Bemærk! Klæd jer praktisk på til besøgene i landskabet.

Husk at medbringe:

- Skriveredskaber
- Udprintede versioner af materialerne eller
- iPads (materialerne kan downloades og bruges på elevernes I-pads)

De tre ture i landskabet er beskrevet med praktiske oplysninger og baggrundsviden i følgende dokumenter:

- **I Assers fodspor:** Turen foregår i Kalundborg-området. Her besøger klassen steder rundt om Tissø, der har forbindelse med Asser Rig og Esbern Snare, der tilhører Hvideslægten.
- **I Sunes fodspor:** Turen foregår i Sorø-området. Her besøger klassen steder, der har forbindelse til Sunesen-grenen af Hvideslægten
- **I Valdemars fodspor:** Turen foregår på Ringsted-egnen. Her besøger klassen steder, der har forbindelse til Valdemarslægten.

I kan også vælge at købe et undervisningsforløb med museumsunderviser, hvor omdrejningspunktet er middelalderen og de to slægter. De er beskrevet med egne lærervejledninger i henholdsvis:

- **Ingeborgs arv:** Undervisningsforløbet foregår på Kalundborg Museum og i Kalundborgs Højby.
- **Absalons testamente:** Forløbet foregår på Sorø Museum og i Sorø Klosterkirke.
- **Ingefreds kirkefest:** Forløbet foregår i Skt. Bendts Kirke i Ringsted.

Undervisningsforløbene kan selvfølgelig kombineres med et besøg på egen hånd til en eller to af lokaliteterne fra turbeskrivelserne i kulturlandskabet.

Booking:

- For booking og rådgivning i forbindelse med turene:
Museumsunderviser: Kathrine Brandstrup tlf. 25528330 / skole@vestmuseum.dk
- Forløbene kan bookes i perioden ca. august – november og april - juni på nær *I Sunes fodspor*, der kan bookes hele året.
- Kontakt kirkerne forud for jeres besøg for at sikre, at I kan komme ind. Kirkerne er som regel åbne, men kan være lukkede pga. kirkelige handlinger.
- Vis hensyn til de kulturarvsminder, som I besøger på jeres tur rundt i landskabet. De tilhører os alle, så vi skal passe godt på dem.

Formål

Kampen om magten har til hensigt at skærpe elevernes bevidsthed om, hvordan historien har indvirket på nutidens kulturlandskab og samfundsudvikling. Undervisningen skal således skabe grundlag for, at eleverne selv kan gå på opdagelse i deres nærområde for at afsøge og afkode, hvordan historiske perioder har sat sit aftryk på det sted, de er opvokset.

Ligeledes er formålet med forløbet, at introducere eleverne for middelalderen i Vestsjælland, hvor fokus er på magt, som det udfoldede sig i perioden med perspektivering til elevernes forståelse af begrebet i dag.

Pædagogisk greb og indholdsmæssige overvejelser

Kampen om magten er et flerfagligt undervisningsforløb med en før, under og efter tilgang til besøget. Øvelserne og aktiviteterne har et dialogisk afsæt, som er inspireret af cooperative learning samt forskellige fysiske øvelser. I elevaktiviteterne indgår tekstforståelse, mundtlig og skriftlig fremlæggelse samt diskussion af historiske problemstillinger og refleksionsspørgsmål. Målet med dette er at aktivere de kulturhistoriske sites og gøre dem levende for eleverne i dag.

Det vil være nærliggende at lade undervisningsforløbene indgå i en sammenhæng, hvor der også bliver arbejdet med andre indgangsvinkler til perioden end det valgte fokus på magt eks. hverdagsliv og tro i middelalderens samfund etc. Magtperspektivet er således én måde at anskue perioden på og udlægge de begivenheder, der fandt sted.

Fælles Mål

Kampen om magten understøtter flere videns- og færdighedsmål under følgende overordnede kompetencemål for mellemtrinnet. Det vil være relevant at bruge undervisningsforløbene i et bredt emnearbejde om middelalderen, hvor det tværgående emne it og medier kan integreres.

Historie

Kronologi og sammenhæng

Eleven kan sammenligne væsentlige træk ved historiske perioder

Kildearbejde

Eleven kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden

Historiebrug

Eleven kan fortælle om, hvordan mennesker er påvirket af og bruger historien
Eleven kan perspektivere egne og andres historiske fortællinger i tid og rum

Dansk

Fremstilling

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer

Kommunikation

Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer

Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer

Kristendomskundskab

Kristendom

Eleven kan forklare, hvad kristendom er og gengive hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirkens betydning i Danmark

Før turen ud i kulturlandskabet

Her kan du læse om, hvordan du bruger læse- og elevhæftet i forberedelsen til besøget i landskabet.

- Som oplæg til turen ud i kulturlandskabet læses fortællingerne i læsehæftet *Kampen om magten* enten i par, grupper eller fælles på klassen. Der arbejdes i klassen med før-opgaverne til turen i kulturlandskabet i elevhæftet *På jagt efter middelalderen i Vestsjælland*. Du kan også supplere med dine egne opgaver i forberedelsen til besøget.

Fortællingerne i hæftet er fiktive, men er bygget op omkring faktuelle personer og begivenheder.

Opgaverne har til hensigt at give eleverne en indledende forståelse for magt og magtsymboler i middelalderen i forhold til i dag. Begreberne i de tre kasser i *På jagt efter middelalderen i Vestsjælland* er symboler på magt i perioden. De indgår i læsehæftet, og eleverne kan genfinde dem i form af en boks under hvert hovedafsnit samt med markering i teksten. Hjælp eleverne på vej ved at uddybe følgende perspektiver:

- At have ressourcer til at bygge en kirke viser, at bygherren har økonomisk overskud og er tæt på Gud, hvilket var af central betydning i middelalderens samfund.
- At få en forfader kåret som helgen viser, at slægten er tæt på Gud og har høj status i kirken.
- At kongen får sin søn kåret til medkonge viser, at stormændene har godkendt sønnen som den næste konge, så andre kandidater af kongeslægt ikke vil kunne blive valgt til konge.
- At myrde en konge eller en kandidat til tronen viser en slægts eller persons overlegne styrke, da man fjerner andre kandidater til tronen.
- Et venskab mellem kongeslægt og stormandsslægt (de rigeste bønder) giver magt til stormændene, da de skal vælge, hvem der skal være konge. Kongen giver skattefrihed og jord til stormændene, som så skal tjene kongen i f.eks. krig. Det er derfor en klar

magtmanifestation, når en kongeslægt og en stormandsslægt indgår i alliance og hjælper hinanden.

- At lave et mindesmærke for eftertiden f.eks. en blyplade, runesten, en kirke eller et kloster. Et mindesmærke viser, at personen eller slægten har en særlig status i samfundet.
- At have stemmeret på tinge var forbeholdt de frie, selvstændige bønder. Kun de særligt rige familier (stormænd) kan stemme til kongevalg.
- At være leder af kirken i Danmark giver magt. Biskopper og ærkebiskoppen har magt til at bestemme over kirker, indtægter og præster i deres område.
- At tage på korstog for at kristne hedninge viser økonomisk overlegenhed og hengivenhed til Gud. At yde store bidrag til kirken var lige så vigtigt som at være tro mod sin konge.

Elevhæftet *På jagt efter middelalderen i Vestsjælland* indeholder to stamtræer over Hvideslægten og Valdemarslægten. Eleverne kan bruge dem som hjælpemidler til at holde styr på persongalleriet.

På tur i kulturlandskabet

Turen ud i kulturlandskabet understøtter elevernes forståelse for, hvordan historien og i dette tilfælde Valdemarstiden har efterladt sig spor i nutidens Vestsjælland. På turen besøger man kirker, klostre og voldsteder, der er knyttet til de to slægter. I hæftet er angivet øvelser og aktiviteter til de enkelte stop, hvis formål er at gøre eleverne i stand til at afkode kulturarvsminder i landskabet. I elevhæftet finder du alle tre ruter og de dertilhørende elevopgaver. Tag udgangspunkt i den rute, som du har bestilt.

Hvis busturen er lang, kan transporttiden bruges til at:

- Eleverne læser i læsehæftet eller læreren læser udvalgte fortællinger højt i Kulturbussen.
- Eleverne laver observationsøvelser undervejs i bussen. Eks. tælle kirker og notere stednavne.
- Eleverne digter små historier om personerne fra læsehæftet.

Bearbejdning af turen tilbage i klassen

For at efterbearbejde oplevelserne hjemme igen på skolen kan I spille spillet på de sidste sider i elevhæftet. Spillet har til hensigt at repetere og sætte den viden i spil, som eleverne har erhvervet sig undervejs i forløbet.

Kortet fungerer som spilleplade, og som forberedelse til spillet skal eleverne skrive nogle spørgsmål ned på baggrund af det, de har lært og oplevet undervejs i forløbet. I kan spille efter de regler, der er angivet i opgavehæftet, eller lave jeres egne regler.

Du kan også lade eleverne dokumentere turen i kulturlandskabet og lade deres billeder og film indgå i en udstilling eller præsentation om deres oplevelser.

Litteratur

- Connie Jantzen og Rikke Agnete Olsen (red.): Voldsteder i Danmark. En vejviser. Sjælland og Lolland-Falster (1998)
- Den flyvende regnfrakke og 199 andre lege. Fredericia. Spejderforlaget 2002.
- Michael Kræmmer: Den hvide klan. Om Absalon, hans slægt og hans tid (1999)
- Michael Kræmmer: Kongemordernes slægt (2007)
- Spencer Kagan: Cooperative Learning. Alinea. 2007
- www.danmarkskirker.natmus.dk opslagene: Sorø Kirke; Pedersborg Kirke; Bjernede Kirke; Fjenneslev Kirke; Sæby Kirke; Gørlev Kirke
- www.danmarkshistorien.dk
- <http://klosterliv.e-museum.dk/>